



Nils Funcke anser inte att tillgången till offentliga uppgifter ska begränsas. Foto: Ylwa Yngvesson

Ingen anledning att minska öppenheten

Vi har i Sverige totalt sett inte en för god - utan en för begränsad - tillgång till offentliga handlingar, skriver Nils Funcke.

Lanseringen av Lexbase väcker åter frågan: Hur lätt ska allmänheten få del av allmänna och offentliga handlingar?

Anne Ramberg, generalsekreterare i Sveriges advokatsamfund, menar att det är stötande att allmänheten får del av uppgifterna. Men en grundläggande rättighet kan inte reserveras för en yrkeskår, journalister eller för den delen advokater, utan tillkommer alla med samma styrka.

Professor Mårten Schultz var på sedvanligt maner snabb och mycket bestämd: Integriteten hos den enskilde väger tyngre och ska sättas i främsta rummet.

Skyddet av enskildas integritet skyddas av bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen. Men det som inte anses skyddsvärt är offentligt för alla och även sekretessbelagda uppgifter kan under vissa förutsättningar lämnas ut.

Offentlighetsprincipen finns för att undvika maktmissbruk och minimera rättsröta. Det är och måste vara möjligt för alla att följa en rättegång, läsa vad domstolen kommit fram till och ta del av underlaget från polis och åklagare. Möjligheten att sekretessbelägga uppgifter är och måste vara begränsade.

Så långt är nog de flesta överens.

Offentlighetsprincipen inkluderar också en skyldighet för myndigheter att genast lämna ut allmänna handlingar som är offentliga. Myndigheterna ska hålla en hög servicenivå och den som vill ska skyndsamt få en kopia av handlingen.

Men när det gäller att använda "ny" teknik för att tillgodose offentlighetsintresset och andemeningen i lagen är det trögt för att inte säga stopp. Myndigheterna sätter sig på tvären och politikerna bygger murar.

Regering efter regering har fegat ur. Visst gärna en offentlighetsprincip i princip men inte fullt ut i praktiken. Någon generell rätt för enskilda att få del av offentliga uppgifter digitalt finns inte. Förslag har avvisats med hänvisning till försiktighetsprincipen.

När någon tagit ett initiativ har det blivit liv i luckan.

Riksdag & Departement lät publicera registret över riksdagsledamöternas extraknäck på tidningens webbplats. Det gjorde registret tillgängligt för fler än de som

letade sig upp till kammarkansliet i riksdagen för att begära fram gaffelpärmarna med uppgifterna. Försöken att stoppa publiceringen med stöd av misslyckades.

Politikerna har starkt begränsat möjligheten att få del av kreditupplysningar via databaser. Genom ett undantag i yttrandefrihetslagarna får sådana upplysningar i digitalform bara lämnas till den som har ett legitimt intresse, i praktiken bara den som har för avsikt att ingå en affärsförbindelse.

Nu får vi en ny diskussion som gäller tillgången till domar där företag och enskilda varit föremål för prövning. Den som registrerar sig hos Lexbase kan mot ersättning få tillgångar till domar som avkunnats de senaste fem åren via företagets webbplats.

Lexbase gör domar som är allmänna och offentliga handlingar lättillgängliga. Det är i och för sig inte en nyskapande tjänst eftersom det redan finns företag som via databaser tillhandahåller juridiska tjänster. Det nya med Lexbase är snarast att tjänsten marknadsförs som en möjlighet att söka på person eller område och därmed appellera till vårt behov av kontroll. Sannolikt en trygghetschimär precis som flera andra fall där politikerna låtit integritetsintresset vika.

Med hjälp av Lexbase och liknande tjänster är det inte nödvändigt att uppsöka eller kontakta en domstol för att få del av uppgifterna.

Lexbase har ansökt och beviljats det extra starka grundlagsskydd som yttrandefrihetsgrundlagen ger och utsett en utgivare för webbplatsen. Någon delegationsregel i grundlagen som skulle göra det möjligt att i vanlig lag förbjuda verksamheten finns inte.

Även myndigheter publiceras domar och beslut på sina webbplatser eller distribuerar dem digitalt i massutskick som e-brev. För dessa publiceringar är inte yttrandefrihetsgrundlagarnas bestämmelser tillämpliga. Som regel, men inte alltid, är därför namn ersatta med initialer. Men genom andra uppgifter eller med hjälp av målnumret är det möjligt att med en måttlig ansträngning ta reda på vem den oidentifierade personen är.

Mot möjligheterna och fördelarna med att allmänna handlingar blir mer tillgängliga står visserligen risken för missbruk. Men den faran finns redan i dag och blir ibland en realitet när webbplatser publicerar domar utifrån till exempel etniska urvalskriterier.

Vi har i Sverige totalt sett inte en för god utan en för begränsad tillgång till offentliga handlingar.

Missbruk eller mer korrekt användningen av offentliga uppgifter för illasinnade eller direkt onda avsikter ska bekämpas i sig, inte genom en begränsning av tillgängligheten.

Av Debatt

fjarde.sidan@expressen.se

Publicerad 28 jan 2014 05:37

Adress till denna artikel:

<http://www.expressen.se/debatt/ingen-anledning-att-minska-oppenheten>